

TÁJÉKOZTATÓ A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK ÉS A SÁNDOR-PALOTA FELADAT- ÉS HATÁSKÖRÉRŐL, TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A köztársasági elnök általános közjogi jogállását, valamint feladat- és hatásköreit az Alaptörvény határozza meg. Magyarország Alaptörvényének 9. cikk (1) bekezdése rögzíti, Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét, és örökdik az államszervezet demokratikus működése felett.

A köztársasági elnök a végrehajtó hatalomtól elkülönült, önálló hatalmi tényező. A nemzet egységének kifejezése, mint cél, az államfői tisztséget semleges, a többi hatalmi ágtól független szerepbe helyezi. Az államszervezet demokratikus működése feletti működés nem önálló hatásköri szabály, hanem olyan cél, amely áthatja az Alaptörvényben nevesített hatáskörök gyakorlását.

Az államfő a Magyar Honvédség főparancsnokaként az Országgyűléssel és a Kormánnyal együtt az Alaptörvényben, illetve törvényben meghatározott jogkörei révén vesz részt a Magyar Honvédség irányításában.

Az Alaptörvény egyértelműen elkülöníti az államfő Alaptörvényben meghatározott hatáskörein belül az ellenjegyzést nem igénylő döntéseket és a Kormány tagjának ellenjegyzéséhez kötött hatásköröket. Az Alaptörvényben kifejezetten meg nem jelenített, hanem törvény által a hatáskörébe utalt ügyekben a döntés főszabály szerint, ha a törvény másképp nem rendelkezik, ellenjegyzéshez kötött.

A köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CX. törvény alapján a köztársasági elnököt feladatainak ellátásában hivatal segíti. A Köztársasági Elnöki Hivatal mint közfeladatot ellátó szerv tevékenysége a köztársasági elnök Alaptörvényben és törvényben meghatározott hatásköreinek ellátását támogatja. A következőkben ennek megfelelően a legfontosabb elnöki feladat- és hatásköröket, illetve az ezek alapján hozható döntéseket ismertetjük.

1. Magyarország képviselete

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés a) pontja alapján a köztársasági elnök képviseli Magyarországot. Ez a szabály a magyar állam nemzetközi jogi képviseletére utal, és összhangban áll a szerződések jogáról szóló 1969. évi bécsi egyezmény 7. Cikk 2. bekezdés a) pontjával, valamint a nemzetközi szokásjoggal. A köztársasági elnöknek a magyar állam képviseletére vonatkozó jogosultsága ellenjegyzéshez nem kötött jogkör.

2. A köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka

Az Alaptörvény 9. cikk (2) bekezdése alapján a köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka. A főparancsnoki funkcióval járó feladatok és felelősség alkotmányos gyakorlásakor elsősorban a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény, 2022. november 1-től a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvény rendelkezései az irányadók.

A köztársasági elnök a honvédelemért felelős miniszter előterjesztésére jóváhagyja az ország fegyveres védelmének tervét, kinevezi és felmenti a Magyar Honvédség

parancsnokát, valamint a honvédségi szervezetek részére okirattal csapatzászlót adományoz.

3. A törvények aláírása és a kihirdetés elrendelése

Az Alaptörvény 6. cikk (3) bekezdése szerint az Országgyűlés által elfogadott törvényt, annak kézhezvételétől számított öt napon belül a köztársasági elnök aláírja, és elrendeli annak kihirdetését. A törvény kihirdetése a Magyar Közlönyben történik.

Törvény visszaküldése megfontolásra az Országgyűlésnek

Az Alaptörvény 6. cikk (5) bekezdése értelmében, ha a köztársasági elnök a törvénnyel vagy annak valamely rendelkezésével nem ért egyet, a törvényt az aláírás előtt, észrevételeinek közlésével, egy alkalommal megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek. Az Országgyűlés a törvényt újra megtárgyalja, és elfogadásáról ismét határoz. A köztársasági elnök e jogával akkor is élhet, ha az Országgyűlés határozata alapján lefolytatott előzetes vizsgálat során az Alkotmánybíróság nem állapított meg alaptörvény-ellenességet.

Előzetes normakontroll indítványozása

Az Alaptörvény 6. cikk (4) bekezdése értelmében, ha a köztársasági elnök az Országgyűlés által elfogadott törvényt vagy annak valamely rendelkezését az Alaptörvénnyel ellentétesnek tartja, azt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak megküldi.

Az Alkotmánybíróság az indítványról soron kívül, de legkésőbb harminc napon belül határoz. Ha az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenességet állapít meg, az Országgyűlés a törvényt az alaptörvény-ellenesség megszüntetése érdekében újratárgyalja.

Ha az Alkotmánybíróság a köztársasági elnök kezdeményezésére lefolytatott vizsgálat során nem állapít meg alaptörvény-ellenességet, a köztársasági elnök a törvényt haladéktalanul aláírja, és elrendeli annak kihirdetését.

Az elfogadott törvényekkel kapcsolatos fenti döntésekhez nem kapcsolódik ellenjegyzés.

A köztársasági elnök feladata továbbá, hogy az Alaptörvény elfogadott módosítását aláírja és elrendelje annak kihirdetését. Az S) cikk (3) bekezdése alapján a köztársasági elnök a megküldött Alaptörvényt vagy az Alaptörvény megküldött módosítását a kézhezvételétől számított öt napon belül írja alá, és rendeli el annak hivatalos lapban való kihirdetését. Ha a köztársasági elnök úgy ítéli meg, hogy az Alaptörvénynek vagy az Alaptörvény módosításának a megalkotására vonatkozó, az Alaptörvényben foglalt eljárási követelményeket nem tartották meg, ennek vizsgálatát kéri az Alkotmánybíróságtól. Ha az Alkotmánybíróság a vizsgálata során nem állapítja meg e követelmények megsértését, a köztársasági elnök az Alaptörvényt vagy az Alaptörvény módosítását haladéktalanul aláírja, és elrendeli annak a hivatalos lapban való kihirdetését. Az Alaptörvény módosítása esetében tehát a köztársasági elnök nem rendelkezik a fentiek szerinti Országgyűléshez való visszaküldési lehetőséggel, illetve az Alkotmánybírósághoz is csak az eljárási követelmények megsértésére tekintettel fordulhat.

4. Kezdeményezési jogok

Az Alaptörvény 5. cikk (1) bekezdése szerint a Kormány, országgyűlési bizottság vagy bármely országgyűlési képviselő mellett a köztársasági elnök is előterjeszhet az Alaptörvény módosítására irányuló javaslatot.

Ugyancsak joga a köztársasági elnöknek, hogy – az Alaptörvény 6. cikk (1) bekezdése alapján – törvényt kezdeményezzen az Országgyűlésnél.

Az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése és 9. cikk (3) bekezdés d) pontja alapján – a Kormány, illetve meghatározott számú választópolgár mellett – a köztársasági elnök is kezdeményezhet népszavazást.

E kezdeményezési jogok ellenjegyzéshez nem kötöttek.

5. A választásokkal és a népszavazással kapcsolatos hatáskör

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés e) pontja szerint a köztársasági elnök kitzúzi az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választását, valamint az európai parlamenti választás és az országos népszavazás időpontját.

6. Az Országgyűlés és Kormány megalakulásában betöltött szerep

Az általános országgyűlési választások után a köztársasági elnöknek szerepe van az Országgyűlés és a Kormány megalakulására irányuló eljárásokban. Ennek megfelelően az elnök a választást követő harminc napon belüli időpontra összehívja az Országgyűlés alakuló ülését, javaslatot tesz a miniszterelnök személyére az Országgyűlésnek, valamint a miniszterelnök javaslatára kinevezi a minisztereket és az államtitkárokat.

7. Kinevezések, felmentések, jelölések

Az Alaptörvény és a vonatkozó törvények alapján a köztársasági elnök hatáskörébe tartozik számos tisztségviselő kinevezése és felmentése. Emellett egyes, az Országgyűlés által megválasztott közjogi tisztségviselők tekintetében a köztársasági elnök tesz személyi javaslatot.

A miniszterelnököt a köztársasági elnök javaslatára választja meg az Országgyűlés. A miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel a minisztereket és az államtitkárokat.

A Kúria és az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökét a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja meg. A köztársasági elnök nevezi ki a Kúria elnökének javaslatára a Kúria elnökhelyetteseit, valamint az OBH elnökének javaslatára az OBH elnökhelyetteseit.

A legfőbb ügyészt a köztársasági elnök javaslatára választja meg az Országgyűlés, helyetteseit a legfőbb ügyész javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

Az OBH elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel a hivatásos bírákat, dönt a bírák mentelmi jogának felfüggesztése kérdésében.

A köztársasági elnök tesz javaslatot az Országgyűlésnek az alapvető jogok biztosának személyére.

A köztársasági elnök nevezi ki a Költségvetési Tanács elnökét.

A miniszterelnök javaslatára az államfő nevezi ki a Magyar Nemzeti Bank elnökét és alelnökeit, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökét, valamint a Gazdasági Versenyhivatal elnökét. A Gazdasági Versenyhivatal elnökhelyetteseit a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki, és egyben megbízza az egyik elnökhelyettest a Versenytanács elnöki teendőinek ellátásával. A Versenytanács többi tagját a Gazdasági Versenyhivatal elnökének javaslatára nevezi ki, illetve menti fel a köztársasági elnök.

A rektorokat az egyetemi tanárok közül, a szenátus döntése alapján, a miniszter előterjesztésére a köztársasági elnök bízza meg, illetve menti fel. A nem állami egyetemek rektorainak kinevezésére és felmentésére vonatkozó javaslatot, a fenntartó javaslata alapján, szintén az oktatásért felelős miniszter terjeszti elő a köztársasági elnöknek.

Az állami felsőoktatási intézményekbe az egyetemi tanárokat a rektor javaslata alapján, az oktatásért felelős miniszter előterjesztésére a köztársasági elnök nevezi ki, illetve menti fel. Nem állami felsőoktatási intézmény esetén az egyetemi tanári kinevezést az intézmény fenntartója – a miniszter útján – kezdeményezi a köztársasági elnöknel.

A külgazdasági és külügyminiszter előterjesztésére a köztársasági elnök bízza meg és menti fel a nagyköveteket és a követeket.

Az feladatkörrel rendelkező miniszterek előterjesztései alapján az államfő kinevezi és előlépteti a tábornokokat, valamint dönt szolgálati viszonyuk megszűnéséről.

A Magyar Tudományos Akadémia közgyűlés által megválasztott elnökét, valamint a Magyar Művészeti Akadémia közgyűlés által megválasztott elnökét a köztársasági elnök megerősíti tisztségében.

8. A köztársasági elnök részvétele a nemzetközi szerződések megkötésében

Az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés a) pontja értelmében, az Országgyűlés felhatalmazása alapján a köztársasági elnök elismeri a nemzetközi szerződés kötelező hatályát.

9. Állampolgársági ügyek

Az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés i) pontja alapján az állampolgársági ügyekért felelős miniszter előterjesztésére a köztársasági elnök dönt az állampolgárság megszerzésével és megszűnésével kapcsolatos ügyekben.

Az állampolgársági eljárás szabályait a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény (Ápt.) tartalmazza. A köztársasági elnök döntésének előkészítése elsősorban Budapest Főváros Kormányhivatalának feladata. A köztársasági elnök az állampolgársági ügyekben nem járhat el közvetlenül, kizárólag az állampolgársági ügyekért felelős, a Miniszterelnökséget vezető miniszter előterjesztése alapján dönt.

A honosítás általános szabályai

Alapesetben az a nem magyar állampolgár kérheti honosítását, aki a kérelem előterjesztését megelőző nyolc éven át folyamatosan Magyarországon lakott, a magyar jog szerint büntetlen előéletű, a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, igazolja, hogy magyarországi lakóhelye és megélhetése biztosított, honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti, valamint igazolja, hogy alkotmányos alapismeretekből magyar nyelven eredményes vizsgát tett, vagy ez alól a törvény alapján mentesül.

A kedvezményes honosítás

a) Kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek a kérelem előterjesztését megelőző öt éven át folyamatosan Magyarországon volt a lakóhelye, és Magyarország területén született, vagy kiskorúsága idején létesített magyarországi lakóhelyet, amennyiben az általános szabályok szerinti további feltételek teljesülnek.

b) Kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, aki a kérelem előterjesztését megelőző három éven át folyamatosan Magyarországon lakott, ha magyar állampolgárral legalább három éve érvényes házasságban él, vagy házassága a házastárs halálával szűnt meg, vagy kiskorú gyermeke magyar állampolgár, vagy az a nagykorú, akit magyar állampolgár fogadott örökbe, vagy magyar hatóság menekültként elismerte, vagy hontalan, amennyiben az általános szabályok szerinti további feltételek teljesülnek.

c) Kedvezményesen honosítható továbbá az a kiskorú nem magyar állampolgár, akit magyar állampolgár fogadott örökbe, amennyiben a minden esetben szükséges feltételek (a magyar jog szerint büntetlen előélet, a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti) fennállnak.

d) A Magyarországon lakás időtartamára tekintet nélkül kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, aki legalább tíz éve érvényes házasságban él olyan személlyel, aki az állampolgársági kérelem benyújtásának időpontjában magyar állampolgár, vagy legalább öt éve érvényes házasságban él olyan személlyel, aki az állampolgársági kérelem benyújtásának időpontjában magyar állampolgár, és közös gyermekük született, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti, valamint magyar nyelvtudását igazolja.

Az egyszerűsített honosítás

A Magyarországon lakás időtartamára tekintet nélkül kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt, vagy magyarországi származását valószínűsíti, és magyar nyelvtudását igazolja, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, és honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti.

Honosítás nemzetpolitikai érdekből

Ha a kérelmező honosításához Magyarországnak fontos érdeke fűződik, a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, valamint honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti, a köztársasági elnök – az állampolgársági ügyekért felelős Miniszterelnökséget vezető miniszter előterjesztésére – felmentést adhat a honosítás további feltételei alól.

A köztársasági elnök diszkrecionális döntési jogköre miatt az állampolgárság iránti kérelmek ügyében a köztársasági elnöki határozat indokolást nem tartalmaz, a határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye, azonban lehetőség van újabb honosítási kérelem benyújtására.

A visszahonosítás

Kérelmére visszahonosítható az a személy, aki magyar állampolgár volt, de a magyar állampolgársága megszűnt, és magyar nyelvtudását igazolja, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, valamint honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti.

Magyar állampolgárságról történő lemondás

A magyar állampolgár lemondhat a magyar állampolgárságáról, ha külföldi állampolgársággal is rendelkezik vagy annak megszerzését valószínűsíteni tudja, és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban nem szerepel, vagy Magyarország területét külföldön történő letelepedés szándékával elhagyta, vagy külföldön élő magyar állampolgárként nincs bejelentett, érvényes tartózkodási helye Magyarországon. A magyar állampolgárság lemondással való megszűnéséről a köztársasági elnök okiratot ad ki. A magyar állampolgárság az okirat kiállítása napján szűnik meg.

A kiállított okiratokat, valamint határozatokat a Miniszterelnökséget vezető miniszter ellenjegyzí.

10. Kegyelmi jogkör

Az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés g) pontja értelmében az igazságügyi miniszter, illetve a legfőbb ügyész előterjesztése alapján a köztársasági elnök gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát. Az egyéni kegyelmezési eljárást meg kell különböztetni a közkegyelemtől (amnesztiától), amely az Országgyűlés hatásköre.

A köztársasági elnök közvetlenül nem járhat el kegyelmi ügyekben. Az elnöki határozathozatalnak minden esetben feltétele, hogy a legfőbb ügyész, illetve az igazságügyi miniszter előterjesztést tegyen a köztársasági elnöknek.

Az egyéni kegyelmezési eljárás lefolytatására vonatkozó szabályozást a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény, valamint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény tartalmazza.

Az egyéni kegyelmezés joga a büntetőeljárás megszüntetésére, a végrehajtási, továbbá a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre irányuló kegyelmi kérelem elbírálására terjed ki. A végrehajtási kegyelem a büntetésekre (szabadságvesztés, elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás) és a közügyektől eltiltás mellékbüntetésre, továbbá a büntetőjogi intézkedések közül kizárólag a próbára bocsátásra, a jóvátételi munkára, illetve a fiatalok esetében alkalmazható javítóintézeti nevelésre terjedhet ki.

A fentiekben fel nem sorolt intézkedés mérséklése vagy elengedése, valamint a már végrehajtott büntetés vagy intézkedés utólagos elengedése iránt, illetve ha a mentesülés a bíróság határozata vagy a törvény alapján már beállt, kegyelmi kérelem nem nyújtható be.

A köztársasági elnök a döntése során nincs kötve feltételhez vagy körülményhez. Az államfő a kegyelmi határozatához – akár elutasítja a kérelmet, akár kegyelmet ad – nem köteles indokolást fűzni. A határozat akkor válik érvényessé, ha azt az igazságügyi miniszter ellenjegyzzi. Ha ez nem történik meg, a kegyelmi eljárás befejeződik.

A köztársasági elnök kegyelmi jogköre, és ezen belül a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés nem terjed ki – a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény szerinti – hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásából (a továbbiakban: bűnügyi nyilvántartásból) való törlésre.

A bűnügyi nyilvántartásból való törlésre irányuló kérelmek elbírálására a köztársasági elnöknek tehát nincsen hatásköre, ebben a kérdésben kegyelmi eljárás nem folytatható le.

A kegyelmi kérelem benyújtása

A kegyelmi eljárás hivatalból vagy írásban benyújtott, aláírással ellátott kérelemre indul. A büntetőeljárás megszüntetésére a kegyelmi kérelmet nem a köztársasági elnöknel, hanem annál a bíróságnál vagy ügyészségnél kell benyújtani, amely előtt a büntetőeljárás folyik. Hivatalból a kegyelmi eljárást kegyelmi kezdeményezéssel az a bíróság vagy ügyészség indíthatja meg, amely előtt a büntetőeljárás folyik.

Az ítélet jogerőre emelkedését követően a még végre nem hajtott büntetés, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés, valamint a próbára bocsátás, a jóvátételi munka és a javítóintézeti nevelés elengedése vagy mérséklése, illetve a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés iránt a kegyelmi kérelmet az első fokon eljáró bíróságnál kell benyújtani.

Hivatalból a kegyelmi eljárást kegyelmi kezdeményezéssel a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság vagy az eljáró büntetés-végrehajtási bíró – az első fokon eljáró bíróság útján – indíthatja meg. Nincs helye hivatalból kegyelmi eljárás kezdeményezésének a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre.

A kegyelmi kérelemnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- az érintett személyes adatait,

- a bíróság (ügyészség) megnevezését, a bírósági határozat (vádirat) ügyszámát, amelyre a kérelem vonatkozik,
- a kegyelmi kérelem célját, mint például a büntetőeljárás megszüntetése; az ítélet jogerőre emelkedését követően a konkrétan megjelölt büntetés, mellékbüntetés, illetve intézkedés elengedése vagy mérséklése (próbaidőre történő felfüggesztése), a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítés,
- a kérelem indokait,
- az indokokat alátámasztó dokumentumokat (pl. orvosi iratok, jövedelemigazolás).

Tekintettel arra, hogy a köztársasági elnök a kegyelmi ügyekben nem járhat el közvetlenül, a Sándor-palotába megküldött kérelmeket, amennyiben azok a szükséges adatokat tartalmazzák, a Hivatal továbbítja annak az ügyészségnek, illetve bíróságnak, ahol a kérelmeket a törvényi szabályozásnak megfelelően elő kellett volna terjeszteni. Ez szükségszerűen időt vesz igénybe, késleltetve az eljárás lefolytatását, ezért azt javasoljuk, hogy a kegyelmi kérelmet lehetőség szerint az illetékes ügyészségnél, illetve bíróságnál nyújtsák be.

Kegyelmi kérelmet a terhelt (tehát eljárási kegyelmi kérelem esetében a gyanúsított és a vádlott, végrehajtási kegyelem esetében pedig az elítélt), a védő (ügyvéd), a terhelt törvényes képviselője, valamint a terhelt hozzátartozója nyújthat be. Hozzá tartozó az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy élettársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő (ideértve az együtt élő mostohaszülőt is), az örökbe fogadott és a nevelt gyermek (ideértve az együtt élő mostohagyermeket is), a testvér és a testvér házastársa vagy élettársa, a házastárs, az élettárs, a házastárs vagy az élettárs egyeneságbeli rokona és testvére.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 54. § (2) bekezdése alapján a kegyelmi kérelem illetéke 5000 forint. Az Itv. 57. § (2) bekezdés c) pontja alapján a terhelt, a törvényes képviselője vagy a védője által, valamint a hivatalból kezdeményezett kegyelmi eljárás illetékmentes.

A kegyelmi eljárás

Kegyelem iránti előterjesztést – hivatalból vagy kérelemre – a büntetőeljárás megszüntetésére a vádemelés előtt a legfőbb ügyész, azt követően az igazságügyi miniszter, a még végre nem hajtott büntetés, a próbára bocsátás, a jóvátételi munka és a javítóintézeti nevelés elengedésére vagy mérséklésére, illetve a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre az igazságügyi miniszter nyújthat be a köztársasági elnökhöz.

A legfőbb ügyész, illetőleg az igazságügyi miniszter a kegyelmi kérelmet, illetve a kegyelmi kezdeményezést a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha a kegyelem gyakorlására nem tesz előterjesztést.

A legfőbb ügyész, illetve az igazságügyi miniszter a kegyelmi döntésre vonatkozó javaslatát kizárólag a rendelkezésre álló iratok alapján teszi meg, és a köztársasági elnök is ekképpen hoz döntést.

A kérelmező, illetve meghatalmazott védője személyes meghallgatást nem kezdeményezhet.

Halasztás, büntetés-félbeszakítás

A kegyelmi kérelemnek a büntetőeljárás folytatására, valamint a büntetés-végrehajtás megkezdésére nincs halasztó hatálya.

A büntetés vagy az intézkedés elengedése vagy mérséklése iránti kérelem vagy előterjesztés esetén az igazságügyi miniszter elrendelheti a büntetés vagy javítóintézeti nevelés (intézkedés) végrehajtásának a köztársasági elnök döntéséig történő elhalasztását vagy félbeszakítását.

Értesítés a döntésről

A büntetőeljárás megszüntetése iránti kegyelmi kérelem esetén a kegyelmi döntésről szóló ellenjegyzett határozatot vagy a kegyelmi eljárás befejeződéséről szóló tájékoztatást a terheltnek és a kegyelmi kérelem előterjesztőjének az a bíróság vagy ügyészség kézbesíti, amely előtt a büntetőeljárás folyik.

A végrehajtási, valamint a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítés iránti kegyelmi kérelem esetén a kegyelmi döntésről szóló határozatot az ügyben első fokon eljáró bíróság tanácsának elnöke kézbesíti az elítéltnak és a kegyelmi kérelem előterjesztőjének.

Ha az elítélt a szabadságvesztését, elzárását vagy a javítóintézeti nevelését tölti, részére a kegyelmi döntésről szóló határozatot, illetve a kegyelmi eljárás befejezéséről szóló tájékoztatást az igazságügyi miniszter közvetlenül a büntetés-végrehajtási intézet vagy a javítóintézet útján kézbesíti, egyidejűleg a kegyelmi határozat megküldésével értesíti az első fokon eljáró bíróságot.

Ha a kegyelmi kérelmet a köztársasági elnök elutasította, annak felülvizsgálatára nincs mód. A kérelmezőnek azonban lehetősége van újabb kegyelmi kérelmet benyújtania a fent ismertetett módon.

Folyamatban lévő kegyelmi ügyekről – a személyes adatok védelmére tekintettel – a Sándor-palota sem szóban, sem írásban nem ad tájékoztatást.

11. A szabálysértési méltányossági jogkör

A szabálysértési méltányossági eljárásra vonatkozó szabályozást a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény tartalmazza.

A köztársasági elnök méltányossági jogköre a szabálysértési elzárás büntetés, a közérdekű munka büntetés és a pénzbírság elengedése – ide nem értve a pénzbírság helyébe lépő szabálysértési elzárást – illetve mérséklésére terjed ki. A köztársasági elnök azonban nem közvetlenül dönt, a méltányossági kérelmet az ügyben érdemi határozatot hozó bíróságnál kell előterjeszteni, amely a kérelmet az ügy irataival együtt soron kívül felterjeszti a belügyminiszterhez. A méltányossági kérelmet a belügyminiszter főszabály szerint a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha annak tartalmával nem ért egyet.

Az elnöki méltányossági jogkör gyakorlására csak akkor van lehetőség, ha a büntetést bíróság szabta ki. A szabálysértési hatóság által kiszabott büntetés, illetve alkalmazott intézkedés elengedése vagy mérséklése iránti méltányossági kérelem elbírálása a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.

A méltányossági kérelem benyújtása

Méltányossági kérelmet az elkövető, az elkövető törvényes képviselője, valamint az elkövető vagy az elkövető törvényes képviselője által, kifejezetten e kérelem benyújtására írásban meghatalmazott nagykorú személy nyújthat be a kiszabott büntetés elengedése, illetve mérséklése iránt.

A méltányossági kérelmet az ügyben érdemi határozatot hozó bíróságnál kell előterjeszteni, amely a kérelmet az ügy irataival együtt soron kívül felterjeszti a belügyminiszterhez.

Egy adott méltányossági kérelmet kizárólag az annak alapjául szolgáló büntetés vagy intézkedés tárgyában lehet benyújtani. A már végrehajtott büntetés vagy intézkedés utólagos elengedése iránt méltányossági kérelem nem nyújtható be.

A kérelmet a pénzbírságot kiszabó határozat, illetve végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül, egyéb jogkövetkezmény esetén a végrehajtás megkezdéséig lehet előterjeszteni. Méltányossági kérelmet egy alkalommal lehet előterjeszteni.

A méltányossági eljárás

A méltányossági kérelmet a belügyminiszter – az alábbiakban felsoroltak kivételével – a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha annak tartalmával nem ért egyet.

A nem a törvényben foglaltaknak megfelelően előterjesztett, valamint az elkésett, a nem a jogosult által előterjesztett, vagy az egyazon ügyben ismételten előterjesztett méltányossági kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításáról, továbbá a határidőn túl előterjesztett méltányossági kérelem esetében az igazolási kérelemről a belügyminiszter dönt, amely ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Nem minősül méltányossági kérelemnek, ha az elkövető olyan tárgyban nyújtja be a kérelmét, amellyel szemben méltányossági kérelem nem terjeszthető elő. Az ilyen kérelmet a szabálysértési hatóság vagy bíróság nem terjeszti fel a méltányossági jogkör gyakorlójának, és a kérelem benyújtóját, a kérelem érdemi vizsgálata nélkül, erről tájékoztatja.

A szabálysértési elzárás elengedése vagy mérséklése iránti kérelem esetén legfeljebb a köztársasági elnök döntéséig a belügyminiszter is elhalaszthatja, illetve félbeszakíthatja a szabálysértési elzárás végrehajtását.

Értesítés a döntésről

A méltányossági döntésről az értesítést az elkövetőnek az érdemi határozatot hozó bíróság kézbesíti.

A szabálysértési méltányossági ügyekről – a személyes adatok védelmére tekintettel – a Köztársasági Elnöki Hivatal sem szóban, sem írásban nem ad tájékoztatást.

12. Területszervezési döntések

A köztársasági elnök az érintett önkormányzat kezdeményezésére és a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős miniszter előterjesztésére dönt a városi cím adományozásáról, továbbá a község alakításáról, egyesítéséről, a községegyesítés megszüntetéséről, a város és a község elnevezéséről.

13. Kitüntetések adományozása

Az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés f) pontja alapján a köztársasági elnök a törvényben meghatározott kitüntéseket, díjakat és címeket adományoz.

Magyarország állami kitüntéseit a miniszterelnök előterjesztésére a köztársasági elnök adományozza.

A Magyarország címerének és zászlajának használatáról, valamint állami kitüntéseiről szóló 2011. évi CCII. törvény alapján az alábbi állami kitüntéseket és rendjelek adományozhatók:

- a) Magyar Szent István Rend,
- b) Magyar Corvin-lánc,
- c) Magyar Becsület Rend,
- d) Magyar Érdemrend és Magyar Érdemkereszt.

Magyar Szent István Rend

Ez a legmagasabb állami kitüntetés, amelyet a 2011. évi CCII. törvény alapított meg. A Szent István Rend – a Mária Terézia magyar királynő által 1764. május 5-én alapított Szent István Rend megújításaként – a Magyarország érdekében tett legkiemelkedőbb, különleges érdemek, kimagasló életművek, nemzetközi téren szerzett jelentős értékek elismerésére szolgál. A törvény erejénél fogva Magyarország köztársasági elnöke a Szent István Rend kitüntettetje.

Magyar Corvin-lánc

A Corvin-láncot Orbán Viktor miniszterelnök első kormányzati ciklusa során miniszterelnöki elismerésként hozta létre. A 2011. évi CCII. törvény által állami kitüntetés rangjára emelt Magyar Corvin-lánc a magyar tudomány és művészet, valamint a magyar oktatás és művelődés fellendítése terén szerzett kimagasló érdemek elismerésére szolgál. Magyar és külföldi állampolgár részére adományozható, aki

- a) a kitüntetés alapszabályát elfogadja,
- b) vállalja, hogy közreműködik a Corvin-lánc Testület munkájában.

Kitüntettetjei alkotják a 15 fős Corvin-lánc Testületet. A testület, tagjainak esetleges elhalálása esetén, új kitüntetés adományozása révén bővül ismét 15 fősre.

Magyar Becsület Rend

A Magyar Becsület Rend Magyarország és a nemzet érdekében teljesített kiemelkedő szolgálat vagy hősiesség elismerésére szolgál.

A Magyar Érdemrend és a Magyar Érdemkereszt

A Magyar Érdemrend és Magyar Érdemkereszt a nemzet szolgálatában, az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett kimagasló, példamutató tevékenység elismerésére szolgál, magyar és külföldi állampolgároknak egyaránt adományozható. Az érdemrendeknek és az érdemkereszteknek polgári (zöld) és katonai (piros) tagozatuk van.

A Magyar Érdemrend osztályai:

- a) Magyar Érdemrend nagykeresztje a nyaklánccal és az arany sugaras csillaggal,
- b) Magyar Érdemrend nagykeresztje,
- c) Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal,
- d) Magyar Érdemrend középkeresztje,
- e) Magyar Érdemrend tisztikeresztje,
- f) Magyar Érdemrend lovagkeresztje.

Az 1991-ben alapított érdemrend hazánk legmagasabb állami kitüntetése volt a 2011. évi CCII. törvény hatálybalépéséig, amelyet kizárólag államfők, királyok kaptak meg. A jelenlegi szabályozás értelmében a nagykereszt a nyaklánccal osztály kizárólag államfők részére adományozható. A törvény erejénél fogva Magyarország köztársasági elnöke a Magyar Érdemrend nagykeresztje a lánccal és az arany sugaras csillaggal osztályának kitüntetettje.

A Magyar Érdemkereszt osztályai:

- a) Magyar Arany Érdemkereszt
- b) Magyar Ezüst Érdemkereszt
- c) Magyar Bronz Érdemkereszt.

Az Alaptörvény a – Kormány tagjának ellenjegyzéséhez kötött – kitüntetésekkel kapcsolatos, valamint kinevezési és megbízási hatáskörei esetén meghatározza azokat a feltételeket, amelyekre tekintettel az államfő az előterjesztésben foglaltak teljesítését megtagadja.

14. A Szent Korona Testület elnöksége

A Szent István államalapításának emlékéről és a Szent Koronáról szóló 2000. évi I. törvény értelmében a Szent Koronának és a hozzá tartozó jelvényeknek a védelmére és megóvására, valamint a velük kapcsolatos intézkedések megtételére létrehozott testület elnöke a köztársasági elnök (további tagjai a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke, a Kúria elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és a Magyar Művészeti Akadémia elnöke). A testület szükség szerint, de legalább évente egyszer ülésezik. A testület ülését a köztársasági elnök hívja össze.

15. Saját hivatali szervezet kialakítása

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés m) pontja alapján a köztársasági elnök kialakítja hivatala szervezetét. E rendelkezés biztosítja a köztársasági elnök számára, hogy a tevékenységét segítő hivatali szervezetet szabadon alakítsa ki. A köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CX. törvény 15. § (1) és (2) bekezdése

szerint a köztársasági elnököt feladatainak ellátásában a Köztársasági Elnöki Hivatal segíti, melynek Alapító Okiratát, valamint annak alapján a Szervezeti és Működési Szabályzatát maga adja ki.